

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonė dėl pokyčių Europos bankų sektoriuje įsigaliojus naujoms finansinėms taisyklėms (nuomonė savo iniciatyva)

(2012/C 299/02)

Pranešėja **Anna NIETYKSZA**

Bendrapranešėjis **Pierre GENDRE**

Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas, vadovaudamasis Darbo tvarkos taisyklių 29 straipsnio 2 dalimi, 2011 m. liepos 14 d. nusprendė parengti nuomonę savo iniciatyva dėl

Pokyčių Europos bankų sektoriuje įsigaliojus naujoms finansinėms taisyklėms.

Pramonės permainų konsultacinė komisija, kuri buvo atsakinga už Komiteto parengiamąjį darbą šiuo klausimu, 2012 m. birželio 11 d. priėmė savo nuomonę.

482-ojoje plenarinėje sesijoje, įvykusioje 2012 m. liepos 11–12 d. (liepos 12 d. posėdis), Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas priėmė šią nuomonę 135 nariams balsavus už, 2 – prieš ir 5 susilaukusių.

1. Išvados ir rekomendacijos

1.1 Bankų sektorius, kuris sudaro vidutiniškai 5 proc. Europos Sąjungos BVP, svarbiausia užduotis turėtų būti realiosios ekonomikos finansavimas ypatingą dėmesį skiriant inovatyvioms įmonėms, mažų ir vidutinių įmonių – Europos ekonomikos varomosios jėgos – augimui, taip pat indėlininkų santaupų apsaugai.

1.2 EESRK palankiai vertina Europos Komisijos ir valstybių narių pastangas stiprinti bankų sektorių ir užkirsti kelią naujoms finansų krizėms, visų pirma mažinant riziką ir švelninant jos poveikį.

1.3 Komitetas mano, kad reikėtų pasimokyti iš pastarojo meto ekonomikos ir finansų krizių ir paskatinti nacionalines, Europos ir tarptautines valdžios institucijas taikyti naujus ir veiksmingesnius priežiūros metodus ir sustiprinti finansų įstaigų atsakomybę.

1.4 EESRK pritaria priemonėms, kuriomis siekiama stiprinti bankų kapitalo struktūrą ir jų gebėjimą finansuoti ekonomiką, taip pat prašo bankų vadovų atsisakyti siekti labai trumpalaikio pelno ir nevykdyti rinkas destabilizuojančios spekuliacinės veiklos.

Siekiant ugdyti etišką ir skaidriomis taisyklėmis grindžiamą elgesį, turi būti tiksliau ir aiškiau apibrėžta bankų vadovų, asmenų, vykdančių priežiūrą nacionaliniu, Europos ir bankų lygmeniu, atsakomybė.

1.5 Komitetas atkreipia dėmesį į sunkumus, kylančius dėl gausių reguliavimo priemonių, ir iššūkius, kuriuos turi įveikti 8 000 Europos bankų, kad galėtų toliau finansuoti ekonomiką

sudėtingomis ekonominėmis aplinkybėmis ir esant valstybės skolos krizei, kurios masto ir pasekmių iki šiol nepavyko suvaldyti.

1.6 Europos bankai susiduria su stiprėjančia trečiųjų šalių bankų, kurių veikla jų šalyse reglamentuojama kitokiomis nei Europoje teisėkūros taisyklėmis, konkurencija.

1.7 Kapitalo struktūrą stiprinti numatoma šiomis priemonėmis: didinti nuosavą kapitalą ir jo kokybę, stiprinti rizikos draudimą, įvesti sveto koeficientą ir naujai apibrėžti likvidumo reikalavimus. Iš tiesų šios priemonės gali turėti poveikio bankų balansui ir labai sumažinti jų pelningumą.

1.8 Todėl, kad taptų stipresniais, bankai linkę mažinti savo veiklos apimtį orientuodamiesi tik į pelningiausią veiklą ir ribodami finansinių paslaugų pasiūlą, kad galėtų geriau valdyti riziką.

Kai kurie jų laikosi nuostatos, kad reikia grįžti prie bankininkystės ištakų, t. y. priimti klientų indėlius, apsaugoti indėlininkus, finansuoti realiąją ekonomiką ir pan.

1.9 EESRK mano, kad komercinę bankininkystę reikėtų laipsniškai vėl atsieti nuo korporacinės ir investicinės bankininkystės. Dabartinė pasaulinė krizė rodo, kad dėl globalizuotos pernelyg liberalios pasaulio finansų sistemos ir dėl netinkamo rinkų naudojimosi šia laisve kyla nevaldomos padėties rizika, kadangi:

— sudaromos labai didelės tarptautinės finansinės grupės, kurias sunku valdyti, priežiūros institucijoms kontroliuoti ir reitingų agentūroms vertinti, todėl jos tampa labai nepatikimos;

— finansinės priemonės tapo nebekontroliuojamos. Net nenorint daryti kliūčių finansinėms naujovėms, neturi būti leidžiama finansinei priemonei laisvai ir neskaidriai cirkuluoti tarptautinėje rinkoje, kai niekam nežinoma su ja susijusi rizika ir kam tenka galutinė atsakomybė.

1.10 Nauji nuosavo kapitalo reikalavimai – visų pirma tai, kad iki 2012 m. birželio mėn. 60 sisteminės svarbos bankų, o nuo 2015 m. iki 2018 m. pabaigos ir visų kitų bankų aukščiausios kokybės kapitalas turi sudaryti 9 proc. – gali turėti neigiamų pasekmių vietos ir kooperatiniams bankams, kurie paprastai yra palankesni MVĮ ir labai mažoms įmonėms. Vis dėlto, siekiant užtikrinti vienodas konkurencijos sąlygas, negalima taikyti skirtingų nuosavo kapitalo reikalavimų kuriai nors atskirai bankų grupei.

1.11 Jei bankams kiltų sunkumų sutelkti kapitalą, MVĮ taptų sudėtingiau gauti būtina finansavimą. Reikėtų vengti kreditavimo sąlygų sugriežtinimo ir mokesčių už banko paslaugas didinimo. Komitetas prašo Komisijos, Europos bankininkystės institucijos (EBI) ir nacionalinių priežiūros institucijų užtikrinti, kad mažų bankų kapitalo rezervai atitiktų jų verslo modelį.

1.12 Dėl rizikos ribojimo reikalavimų jau mažinamos paskolos ir didinamos palūkanos mažosioms įmonėms, visų pirma pradedančioms verslą, inovatyvioms ir labiausiai rizikingoms įmonėms. Europai nepavyks pasiekti strategijos „Europa 2020“, Skaitmeninės darbotvarkės, programos *Cloud Actine*, Energetikos veiksmų plano iki 2050 m. ar Smulkiojo verslo akto tikslų, jei dėl naujų rizikos ribojimo priemonių sumažės MVĮ finansavimas.

EESRK ragina Komisiją atidžiai stebėti bankų skolinimą įmonėms ir privatiems asmenims ir jiems taikomus mokesčius už banko paslaugas.

1.13 Priemonės, kuriomis siekiama didesnio nacionalinių, Europos ir tarptautinių institucijų vykdomos rinkų priežiūros veiksmingumo, turės didelės įtakos bankų veiklos organizavimui ir vidaus kontrolei. Taigi teks atsakingiau valdyti, išsipareigoti atidžiau vertinti nuosavo kapitalo pelningumą ir geriau valdyti riziką. Bankai turės rengti pardavimų prognozes ir banko produktų ir portfelių vystymo strategijas, visų pirma atsižvelgdami į jų pelningumą ir gebėjimą panaudoti kapitalą. Dėl šių permąstymų teks perorganizuoti bankų struktūras: išplėsti IT, audito, rizikos valdymo departamentus, juose sukurti daugiau darbo vietų ir sumažinti su tradicinėmis bankinėmis paslaugomis siejamas darbo vietas.

1.14 ES bankuose dirba apie 3 mln. darbuotojų, kurių didžioji dauguma dirba mažmeninės bankininkystės paslaugų sektoriuje. Nuo 2011 m. pradžios panaikinta daugiau kaip 150 000 darbo vietų ir uždaryta daug bankų filialų. Įvairios prognozės rodo, kad 2012 m. bus panaikinta dar 100 000 darbo vietų. EESRK prašo Komisijos skatinti stiprinti bankų sektoriaus socialinį dialogą ir plėtoti konsultacijas su socialiniais partneriais ir pilietinės visuomenės atstovais dėl sektoriaus vystymuisi įtakos turinčių iniciatyvų.

1.15 EESRK norėtų, kad įgyvendinant naujas taisykles būtų atsižvelgta į skirtingą valstybių narių padėtį, ypač naujų valstybių narių, kuriose dar neišnaudotas visas paskolų rinkų potencialas ir kuriose dauguma veikiančių bankų priklauso didžiosioms Europos ir pasaulio bankų grupėms. Siekdamas pagerinti savo balansą ir vykdyti naujus reikalavimus, šios grupės gali būti suinteresuotos vykdyti lėšų perkėlimą iš savo padalinių ir apriboti investicijas, taigi gerokai sumažinti šalių, kuriose veikia jų padaliniai, ekonomikai skirtą finansavimą. Šiuo klausimu EESRK primena Vienos iniciatyvą ir prisiimtą išsipareigojimą vengti likvidaus turto atsiėmimo. Būtina apsaugoti kai kuriuos originalius bankų modelius, pavyzdžiui, Vokietijoje ir Lenkijoje veikiančius kooperatinius bankus. Vien tik Lenkijoje yra daugiau kaip 300 tokių bankų. Ši sektorių iš esmės pertvarkyti pagal naujas taisykles būtų neįmanoma nenumačius pereinamojo laikotarpio.

1.16 Siekiant palengvinti derinimo procesą, būtina stiprinti Europos bankininkystės institucijos (EBI) įgaliojimus. EESRK primena, kad laisvas kapitalo judėjimas užtikrinamas Europos lygmeniu, o indėlių saugumas ir bankų mokumas priklauso nuo nacionalinių valdžios institucijų kompetencijos. Valstybių narių paskolų rinkos skiriasi. Šalyse, kuriose kredito paslaugos nepakankamai išvystytos, dėl pernelyg greito skolų lygio kilimo gali susidaryti spekuliacinis burbulas. Tačiau jei visoje Europos Sąjungoje bus taikomos vienodos riziką ribojančios taisyklės, nacionalinės valdžios institucijos negalės operatyviai įsikišti. Vis dėlto verta apsvarstyti daugelio sprendimų priimančių Europos politikų pasiūlymą sukurti Europos bankų sąjungą, kuri užtikrintų sisteminės reikšmės bankų kontrolę ES lygmeniu ir garantuotų indėlių saugumą bankų žlugimo atveju.

1.17 Kyla grėsmė, kad Europos bankai bus vis mažiau pajėgūs konkuruoti su kitais pasaulio bankais. Papildomas nuosavas lėšas didinančių bankų didžioji dalis kapitalo yra nepriklausomuose turto fonduose ir Azijos ir Artimųjų Rytų bankuose. Esama realaus pavojaus, kad ES valstybės narės nebegalės kontroliuoti Europos bankų turto. Todėl EESRK prašo Europos valdžios institucijų dėti daugiau pastangų, kad tarptautiniu lygmeniu būtų taikomos vienodos rizikos ribojimo taisyklės ir tikrai pavyktų užtikrinti reguliavimą pasaulio mastu.

1.18 Naujos informacinės technologijos – elektroninė, mobilioji bankininkystė, saugūs virtualūs sandoriai (elektroninis pašas), debesų kompiuterija (angl. *cloud computing*) – iš esmės keičia tradicines bankines paslaugas. Bankams teks sunki užduotis finansuoti realiąją ekonomiką nepaisant dėl naujų technologijų taikymo padidėjusių finansavimo išlaidų ir mažesnio pelningumo. EESRK mano, kad vykstant plataus masto permąstymams reikėtų padėti visiems bankų sektoriaus subjektams ir juos paremti.

2. Įžanga

2.1 Finansų krizė ir jos poveikis ekonomikai privertė vyriausybes ir finansų institucijas ieškoti finansų sistemos, kuri atrodė tvirta, gerai reguliuojama ir veiksmingai kontroliuojama, griūties giluminių priežasčių.

2.2 Buvo skubiai imtasi pirminių finansinių ir monetarinės politikos priemonių (labai sumažintos bazinės normos, likvidumas, valstybės pagalba ir t. t.). Ilgalaiškėmis priemonėmis buvo siekiama sustiprinti rinkų struktūrą ir ateityje išvengti galimų sisteminių krizių, todėl tai visų pirma buvo reglamentuojančios, riziką ribojančios ir fiskalinės priemonės. Viršvalstybinės organizacijos – TVF, G20, Tarptautinių atsiskaitymų bankas, Komisija – nusprendė laikytis atviro bendradarbiavimui ir įvairioms nuomonėms požiūriu.

2.3 Nuo 2008 m. krizės, ES priėmė daugiau nei 50 teisėkūros priemonių. 99 proc. reformų, įgyvendintų iki 2011 m. pabaigos, turėtų pradėti veikti 2013 m., išskyrus aukščiausios kokybės kapitalo normą (angl. *Tiers One (T1)*), kurią nuo 2012 m. birželio 30 d. turi taikyti 60 sisteminės svarbos bankų. Kitiems bankams šis reikalavimas įsigalios 2015–2018 m. laikotarpiu.

2.4 2010 m. paskelbtame trečiajame Bazelio susitarime bankų reikalaujama turėti didesnę ir kokybiškesnę nuosavą kapitalą, kad jie galėtų pasipriešinti būsimums krizėms. Pagal susitarimą bankai privalo turėti:

- 4,5 proc. bendro nuosavo kapitalo ir 6 proc. I lygio pagal riziką įvertinto turto;
- privalomą 2,5 proc. kapitalo apsaugos rezervą;
- neprivalomą anticiklinį rezervą, kas leidžia nacionalinėms reguliavimo institucijoms didelio kreditų augimo laikotarpiu reikalauti sukaupti papildomą 2,5 proc. kapitalo rezervą.

Susitarime „Bazelis III“ taip pat nustatytas ne mažesnis negu 3 proc. finansinio svorto koeficientas ir du privalomi likvidumo rodikliai: pagal likvidumo padengimo rodiklį bankas turi turėti tiek aukštos kokybės likvidžiojo turto, kiek užtektų 30 dienų grynųjų pinigų srautams padengti; pagal grynąjį stabiliaus finansavimo rodiklį turima suma, skirta stabiliam finansavimui, turi būti didesnė negu suma, kurios reikėtų stabiliam finansavimui užtikrinti vienerius metus.

2.4.1 Europos Komisija, siekdama sustiprinti Europos bankų sektorių, 2011 m. liepos mėn. pasiūlė susitarimą „Bazelis III“ perkelti į IV direktyvą dėl kapitalo poreikio ir paragino bankus toliau finansuoti ekonomikos augimą. Tačiau Komisija nesiėmė jokios konkrečios iniciatyvos skolinimui paskatinti.

2.5 Pasiūlymo tikslas – skatinti bankus turėti didesnę kapitalo rezervą, kuris leistų išsilaikyti krizės laikotarpiu, taip pat sukurti naują sistemą priežiūros institucijoms, kad jos galėtų stebėti bankų veiklą ir imtis priemonių, jei pastebėtų riziką.

2.6 IV direktyva dėl kapitalo poreikio (DKP IV) apima sritis, kurias reglamentuoja šiuo metu galiojanti direktyva dėl kapitalo poreikio, tačiau jos nuostatos turi būti perkeltos į kiekvienos valstybės narės teisę atsivėlgiant į jose esančią padėtį.

2.7 Nepaisant vėlavimo ir priimtų taisyklių spragų, pasiekta reali pažanga kuriant naują reglamentavimo sistemą, tačiau vis dar lieka neatsakytų klausimų:

- Ar naujosios taisyklės taikomos visokio pobūdžio visame pasaulyje vykdomai finansinei veiklai?
- Ar nustačius rinkos taisykles galima tikėti kontrolės veiksmingumu?
- Ar naujosios taisyklės paveiks ir pakeis padėtį Europos bankų sektoriuje (pvz., struktūrą, konsolidaciją, pelno paskirstymą, darbuotojus ir pan.), kuri sudaro 8 000 bankų, ir ar jos turės įtakos šio sektoriaus dalyvavimui finansuojant ekonomiką turint omenyje kreditus įmonėms, valdžios institucijoms ir privatiems asmenims?

3. Nepalankios finansinės ir ekonominės sąlygos

3.1 Šiuo metu Europos bankai privalo reaguoti į staigius reguliavimo ir ekonomikos pokyčius, kurie jiems kelia nerimą dėl gebėjimo atlikti savo vaidmenį, t. y. finansuoti ekonomiką dėl ypač stipriai euro zonos šalis paveikusios skolos krizės pablogėjusiomis ekonominėmis sąlygomis.

3.2 Pradėjus įgyvendinti Bazelio komiteto nuostatas („Bazelis III“), bankai privalo stiprinti savo kapitalą, taikyti labai aukštą grynąjį stabiliaus finansavimo rodiklį ir sukurti rizikos ribojimo kapitalą.

3.3 Dviem etapais vykdytas bankų testavimas nepalankiausiomis sąlygomis neišskleidė abejonių dėl pasekmių, kurias lems vienos ar kelių euro zonos valstybių mokėjimo įsipareigojimų nevykdymas.

3.4 Tarptautinėje finansų bendruomenėje įsivyravo nepasitikėjimo atmosfera, dėl to kyla likvidumo problemų tarpbankinėje rinkoje, o tai savo ruožtu verčia bankus ieškoti patikimesnių galimybių investuoti.

3.5 Esant tokiai padėčiai, ECB įsikišo du kartus ir bankų sektoriui suteikė iš viso 1 000 mlrd. eurų paskolą trejiems metams su 1 proc. palūkanų norma. Ši priemonė buvo labai svarbi siekiant atkurti pasitikėjimą tarpbankine rinka ir užtikrinti, kad ir toliau ūkio subjektams bus teikiamos paskolos. Tačiau didelė dalis šių lėšų buvo grąžintos ECB, kita dalis panaudota valstybės skolai išpirkti. EESRK mano, kad ECB turi sukurti šių lėšų panaudojimo kontrolės mechanizmą.

3.6 Būtinybė rekapitalizuoti bankus – šis procesas Europos bankininkystės institucijos skaičiavimais pareikalauja 100 mlrd. eurų – tampa vis akivaizdesnė.

3.7 Paskolos įmonėms, visų pirma MVĮ, valdžios institucijoms ir privatiems asmenims teikiamos vis griežtesnėmis sąlygomis. Be to, bankai labai atidžiai ištiria rizikos galimybes, taigi didėja ir finansavimo išlaidos. Alternatyvus verslo finansavimas pasitelkiant finansų rinkų priemones atrodo dar sudėtingesnis. Dėl tokios padėties, kuri siejama su griežto taupymo politika, 2012 m. visoje Europos Sąjungoje numatomas, galbūt tik su labai retomis išimtimis, silpnas arba nulinis augimas.

4. Bankų sektoriaus kontrolė ir reglamentavimas

4.1 Šiomis aplinkybėmis būtina priminti antrinės būsto paskolų rinkos krizę. Ją pranašaujantys požymiai turėjo priversti priežiūros institucijas sunerinti. Niekas neabejojo investicijos grąža, užtikrinančia pelną bankams ir klientams. Nors Federalinė indėlių draudimo korporacija perspėjo dėl antrinių būsto paskolų rizikos, JAV Federalinių rezervų bankas 2002–2006 m. laikotarpiu nesiėmė jokių priemonių.

4.2 *Lehmann Brothers* banko bankroto būtų buvę galima išvengti, jei priežiūros institucijos būtų laiku pastebėjusios dideles šios įstaigos likvidumo problemas. Niekas nežvelgė, koks pavojus slypi už 100 proc. turto vertės hipotekinių paskolų ir finansinių tarpininkų rizikingų paskolų paketų perpardavimo operacijų. Naujų krizių bus galima išvengti, jei bus sukurtos priemonės, apibrėžiančios finansų įstaigų vadovų asmeninę atsakomybę tuo atveju, jei netinkamai vykdoma priežiūra.

4.3 Žinoma, kad krizė prasidėjo dėl pernelyg sudėtingų, taip vadinamų „toksiškų“ produktų, tačiau akivaizdu ir tai, kad priežiūros institucijos, remdamosi galiojusiomis taisyklėmis, turėjo galimybę uždrausti kurti ir teikti į rinką tokius produktus.

Naujomis taisyklėmis nebus galima visiškai užtikrinti, kad bus išvengta dar vienos krizės, jei priežiūros institucijoms nebus suteikta pakankamai išteklių savo užduotims vykdyti ir jei bus vykdoma neveiksminga finansų įstaigų vidaus kontrolė.

4.4 Finansų rinkos yra liberalizuotos, todėl vyriausybės turi laikytis įsipareigojimų vykdyti tarptautinį bendradarbiavimą, kad būtų išvengta reglamentavimo skirtumų.

4.5 Naujas reglamentavimas turėtų būti grindžiamas šiais principais:

- a) leidžiama verstis bankininkyste, tačiau turi būti griežčiau ir veiksmingiau kontroliuojami šioje veikloje dalyvaujantys asmenys ir kapitalo įsigijimo šaltiniai;
- b) už finansinius sandorius atsakingi darbuotojai turi turėti leidimus šiai veiklai, kuri turi būti reguliuojama ir kontroliuojama. Būtina panaikinti ne bankų ir šešėlinę bankų sistemą;
- c) naujoms finansinėms priemonėms kurti turi būti suteiktas leidimas, jas turi kontroliuoti nacionalinės ir Europos bankininkystės institucijos.

4.6 Priežiūros institucijų veiklą turi reguliariai vertinti nepriklausoma įstaiga, kurią sudarytų bankų sektoriaus profesionalai, nebevykdantys veiklos finansų sektoriuje. Atliekant šį vertinimą pagrindinis dėmesys turi būti skiriamas bankininkystės institucijų sprendimams dėl bankų valdymo.

5. Pokyčiai Europos bankų sektoriuje

5.1 Šiuo metu bankai patiria didelį spaudimą, kadangi turi pertvarkyti savo verslo modelį pagal naujas taisykles. Įvairia-
pusis taisyklių poveikis ir sudėtingos finansinės ir ekonominės sąlygos paskatino šiuos pokyčius:

— visos finansų įstaigos sustiprino kapitalo struktūrą, daugelis šių įstaigų jau laikosi reikalavimo dėl aukščiausios kokybės kapitalo normos (angl. *Tiers One*); be to, norėdami sustiprėti, bankai mažins savo balansą (išnaša: 2011 m. gruodžio mėn. KPMG tyrimas *Evolving Banking Regulations: A long journey ahead – the outlook for 2012*);

— pradėjus taikyti susitarimo „Bazelis III“ taisykles ir vykdyti įpareigojimus dėl grynojo stabilaus finansavimo rodiklio (angl. NSFR) ilgesniam nei vienas mėnuo laikotarpiui ir likvidumo padengimo rodiklio (angl. LCR) trumpesniam nei vienas mėnuo laikotarpiui, didėja nuosavo kapitalo poreikiai ir būtinybė išlaikyti likvidumo perteklių, kai kuriais atvejais net keturis kartus didesni nei minimalūs banko likvidumo poreikiai. Šios priemonės turės neigiamos įtakos finansiniams rezultatams ir privers bankus mažinti balansą;

— sunku teikti paskolas ekonomikos augimo laikotarpiais dėl anticiklinio kapitalo rezervo. Nepaisant didelės paskolų paklausos, bankai turės paisyti didelių kapitalo pakankamumo rodiklių. Priežiūros institucijos reikalauja paskolų portfelyje turėti anticiklinio kapitalo rezervą. Nacionalinės priežiūros institucijos gali reikalauti, kad likvidumo rezervas sudarytų net 2,5 proc. banko kapitalo.

5.2 Pirmiau išvardyti veiksniai lemia:

5.2.1 didelį bankų sektoriaus kapitalo grąžos vidurkio sumažėjimą: 10 proc., o ypatingais atvejais net 30 proc. Tai mažina investuotojų susidomėjimą bankų sektoriumi ir Europos bankų kapitalizacijos galimybes;

5.2.2 mažesnę finansavimą įmonėms ir valdžios institucijoms, taip pat didesnes paskolų palūkanas, visų pirma teikiamų MVĮ, kurios dažnai laikomos ypač rizikingomis, neturinčiomis pakankamų garantijų ar bendro finansavimo galimybių;

5.2.3 galimą ilgalaikių paskolų skaičiaus sumažėjimą, kadangi nuo 2018 m. bus taikomas grynas stabilaus finansavimo rodiklis ir finansinis svėro koeficientas. Tai gali turėti neigiamos įtakos investicijų į infrastruktūrą finansavimui;

5.2.4 įsipareigojimą atidžiau vertinti nuosavo kapitalo pelningumą ir geriau valdyti riziką. Bankai privalo rengti pardavimų prognozes ir banko produktų ir portfelių vystymo strategijas, visų pirma įvertinti jų pelningumą ir savo gebėjimą įsisavinti kapitalą;

5.2.5 galimas dideles bankų audito ir ataskaitų teikimo sąnaudas, nes reikės laikytis naujų taisyklių ir vykdyti nacionalinių ir tarptautinių priežiūros institucijų reikalavimus. Tai turės įtakos bankų veiklos organizavimui, taigi prireiks pertvarkyti jų struktūrą;

5.2.6 griežtesnes paskolų teikimo sąlygas sektoriuose, kuriems taikomas lengvatinis rizikos koeficientas. Be to, dėl svorto koeficiento ilgainiui gali sumažėti finansavimas valstybės narėms, vietos ir regionų valdžios institucijoms ar kitiems sektoriams, kuriems buvo taikomas lengvatinis rizikos koeficientas;

5.2.7 vieną iš galimų pabrangusių paskolų pasekmių – dalies bankų veiklos perkėlimą kitoms įstaigoms, kurioms naujosios taisyklės nebus taikomos. Tai sudaro palankias sąlygas nebankinėms finansų įstaigoms, kurios teikia paskolas, dažnai grynaisiais pinigais, privatiems asmenims su labai didelėmis palūkanomis ir kurių priežiūros institucijos nekontroliuoja taip griežtai, kaip bankų.

5.3 Naujosios taisyklės vienodai taikomos ir dideliems bankams, ir mažesnėms finansų įstaigoms. Todėl kai kuriose šalyse, pavyzdžiui, naujose Vidurio ir Rytų Europos valstybėse narėse, pasižyminciose sparčiai augančia ekonomika, šios taisyklės gali pasirodyti netinkamos.

— Minėtose šalyse dėl naujų taisyklių gali sumažėti investicijos. Šiose šalyse veikiančios bankai dažnai priklauso tarptautinėms grupėms ir turi mažai vietos akcininkų. Patronuojantys bankai, norėdami laikytis tarptautinių taisyklių, gali didelę dalį jų padaliniuose sukaupto kapitalo grąžinti į savo šalį. Sumažėjus kapitalui, šie padaliniai mažiau prisidės prie vietos ekonomikos finansavimo. EESRK primena, kad laisvas kapitalo judėjimas užtikrinamas Europos lygmeniu, o indėlių saugumas ir bankų mokumas priklauso nuo nacionalinių valdžios institucijų kompetencijos.

5.4 Valstybių narių paskolų rinkos skiriasi. Šalyse, kuriose kredito paslaugos nepakankamai išvystytos, dėl pernelyg greito išsiskolinimo gali susidaryti spekuliacinis burbulas. Tačiau jei visoje Europoje būtų taikomos vienodos riziką ribojančios taisyklės, nacionalinės valdžios institucijos galėtų pakankamai operatyviai išsikišti. Siekiant palengvinti derinimo procesą, ateityje būtina stiprinti Europos bankininkystės institucijos įgaliojimus.

5.5 Būtina apsaugoti kai kuriuos originalius bankų modelius, pavyzdžiui, patikimai ir savarankiškai veikiančius kooperatinius bankus. Jų reforma, kurios reikalaujama pagal naujas taisykles, būtų neįmanoma nenumačius pereinamojo laikotarpio. Kooperatiniai bankai labai svarbūs vietos lygmenims vystymosi procesams. Jie veikia atsižvelgdami į savo akcininkų, kurie yra ir indėlininkai, ir paskolų gavėjai, t. y. MVĮ, ūkininkai, savivaldybės ir kiti vietos lygmenims subjektai, interesus.

5.6 Didieji bankai ieškos nerizikingų ir didelio pelno investicinių galimybių, be to, reikėtų paminėti ir jų nerimą dėl didesnės mokesčių naštos ir nuostolius dėl su valstybės skola susijusių išpareigojimų.

5.7 Bankų konsolidavimo procesas veikiausiai paspartės. Taupomieji ir kooperatiniai bankai gali tikėtis finansavimo iš „nepriklausomų“ šaltinių, tačiau bankai, kurie refinansavimo tikslais stengsis patekti į rinkas, bus priversti jungtis, o tai turės neigiamų pasekmių MVĮ ir vartotojams. Kai kurie bankai buvo nupirkti ir, išardžius jų vietas ir regionų lygmeniu veikiančius tinklus, perparduoti. Nacionalinių bankų koncentracija buvo ypač stipri kooperatyvų ir savitarpio draudimo bei taupomųjų bankų sektoriuje.

5.8 Sumažėjęs bankų pelningumas, be kita ko, dėl padidėjusių finansavimo išlaidų, ir labai griežti likvidumo valdymo principai gali paskatinti didinti mokesčius už banko paslaugas, terminuotų indėlių ir asmeninės sąskaitose esančias indėlių palūkanas.

5.9 Dėl naujų taisyklių bankai greičiau vykdo restruktūrizavimą ir diegia naujas technologijas (internetinė bankininkystė, virtualus bankas, mobilioji bankininkystė).

— Tenka derinti naujų technologijų taikymą ir parduodamų produktų įvairinimą, todėl sparčiai pertvarkomi bankų filialų tinklai ir plėtojamos virtualios banko paslaugos, kurioms nenaudojami gryniesi pinigai. Bankų filialai vis dažniau tampa konsultavimo ir finansinių priemonių pardavimo įstaigomis. Tačiau naujoms pavedimų ir atsiskaitymo priemonėms būtina stipri apsauga nuo kibernetinių išpuolių, su kurių grėsme susiduriama atsiskaitant internetu ar mobiliaisiais telefonais.

5.10 Dėl platinimo kanalų vystymo ilgainiui mažės banko filialų tinklai, taigi bus mažinamas ir darbo vietų skaičius. Pardėjus įgyvendinti DKP IV, bus kuriama daugiau darbo vietų IT ir rizikos valdymo departamentuose ir mažinamos su kitokia bankine veikla susijusios darbo vietos. Siekiant sėkmingai dalyvauti įvykių raidoje, būtina visais lygmenimis plėtoti kokybišką socialinį dialogą užimtumo ir mokymo klausimais.

6. Tolesnė raida

6.1 Europos Parlamentas iš esmės pritarė finansinių sandorių mokesčiui ir Europos Komisija svarsto galimybes jį įgyvendinti; šiam mokesčiui pritaria ne visos valstybės narės, o JAV valdžios atstovai jį vertina neigiamai. Numatytas mokestis labai nedidelis, taigi jis neturėtų tapti nepakeliamą našta bankams ir kliūtimi konkurencingumui pasaulio rinkose. Kaip pabrėžta anksčiau priimtose dvejose EESRK nuomonėse⁽¹⁾, šio mokesčio tikslas – gauti naujų mokesčių pajamų, kurios bus skirtos visų pirma finansuoti paramą vystymuisi ir pakeisti bankų veiklos pobūdį dėmesį sutelkiant veikiau į vidutinės ir ilgalaikės trukmės ekonomikos finansavimą, o ne į labai trumpalaikius spekuliacinius sandorius.

⁽¹⁾ 2012 m. kovo 29 d. EESRK nuomonė dėl *Pasiūlymo dėl Tarybos direktyvos dėl bendros finansinių sandorių mokesčio sistemos ir kuria iš dalies keičiama Direktyva 2008/7/EB* (OL C 181, 2012 06 21, p. 55) ir 2010 m. liepos 15 d. EESRK nuomonė dėl *Finansinių sandorių mokesčio* (nuomonė savo iniciatyva) (OL C 44, 2011 2 11, p. 81).

6.2 Europos Komisijos nario Michel Barnier iniciatyva svarstomas klausimas dėl mažmeninės bankininkystės ir investicinės bankininkystės atskyrimo, taigi ir dėl universalaus banko modelio išlikimo. Svarstomos galimybės visiškai atskirti šias veikos rūšis, apriboti investicinę bankų veiklą arba uždrausti bankams investuoti savo sąskaita. Kai kurie ekspertai nepritaria tokiems pasiūlymams ir teigia, kad universalūs bankai užtikrina rinkų gylį, likvidumą ir geresnę ekonomikos finansavimą.

6.3 Per pastaruosius tris dešimtmečius pasikeitė finansų pasaulio ir bankų sektoriaus vystymosi tendencijos: rinkų atvėrimas paskatino finansų globalizaciją, tai savo ruožtu sudarė sąlygas vystyti ir kurti lengvatinio apmokestinimo ir reglamentavimo zonas. Sustiprėjusi pasaulinė konkurencija atvėrė galimybes kurti naujas finansų institucijas, finansines priemones ir paslaugas.

6.4 Didžiosios bankų grupės atskleidė augimo, kurio negalima kokybiškai valdyti, trūkumus ir ribas. Taigi, norėdamos sustiprėti, užsitikrinti pastovesnes, nuspėjamas pajamas, šios grupės turės mažinti savo dydį ir atsisakyti pernelyg didelių premijų. Šių bankų veikla bus sutelkta į tradicinę bankininkystę, t. y. priimti indėlius ir teikti paskolas, jie teiks mažiau kitų

paslaugų, mažins tarpvalstybinės veiklos apimtį ir aktyviau dalyvaus sparčiau augančiose rinkose, tai savaime sumažins jų pelningumą.

6.5 Naujos taisyklės užtikrins griežtesnę kontrolę ir privers atsakingiau skirti premijas ir nustatyti bankų vadovų atlyginimus.

6.6 Bankų priežiūros taisyklės bus taikomos visoms finansų įmonėms, todėl bus galima kontroliuoti ir nebankines įstaigas (šešėlinės bankų sistemos struktūras).

6.7 Būtina nustatyti griežtas taisykles, leidžiančias versti bankininkyste, kad būtų galima atrinkti tinkamos kompetencijos darbuotojus, kuriais pasitikėtų klientai ir investuotojai.

6.8 Kai dėl finansų krizės teikiama valstybės ir tarptautinė pagalba bus sustabdyta, bankų sektoriaus tolesniam vystymuisi neabejotinai turės įtakos ekonominės sąlygos ir naujųjų technologijų plėtra, tačiau kiekviena gerai valdoma įstaiga pirmiausia turės laikytis savo konkrečios vystymosi strategijos. Bankams teks sunki užduotis – patikimai finansuoti realiąją ekonomiką nepaisant padidėjusių finansavimo išlaidų ir mažesnio pelningumo.

2012 m. liepos 12 d., Briuselis

*Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto
pirmininkas*
Staffan NILSSON